

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.º

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a n-es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Plaça del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guany Morey, 6.—Taller d'assuaderacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar y Fontdevila Brossa.

Dietari d'una eixida a França i altres nacions.

En nom de Deu nostre Senyor i de la Benaventurada sempre Verge Maria, del Benaventurat Sant Miquel Arcàngel, l'Àngel de la Guarda i el Sant del meu nom, comens el present Dietari de s'eixida a França i altres nacions a París dia 19 d'abril de l'any del Senyor 1912. Amén.

Dia 15 d'abril.

Arrip a Barcelona i hi pas es dia.

Embarcat dins es vapor *Jaume I*, me diuen, avuy com surt des camarot, que mos som engronsats tant de sa Dragoneira fins a prop des port de Barcelona. M'es vengut de nou porque jo justament he dormit prop de ducs hores més de lo que pertocava.

A Barcelona me passa es dia al vol, com aquell que diu, de feynes que hi tenc.

A's vespre a Ca'n Manso, a sa despesa aont pos, tot sopant, seu devant mi un francès, jovenot, que conversa a redols en francès, a redols en català, ab sos seus veynats, i a lo millor eis-e demana d'un tal Mr. Alcover que tracta de fer es *Diccionari de la llengo catalana*. Es veynats, que'm concixen, se posen a riure mirantme a ell i a mi. A-les-hores i' homo, que'm té devant, me fa una gran xicota, i resulta que sap s'alemany i que dins *Grundriss* del Dr. Gröber de Strassburg fa anys que lletgi de s'Obra del Diccionari de la llengo catalana que vatx emprendre fa dotze anys. Allò, naturalment, me sorprèn, i més com sé qu'aqueix senyor es un *viatjant de comerç*. ¿No es ver qu'es ben estrany qu'un homo així se dedic a lletgir aqueys llibrots d'Alemanya, que fan una mica més de cas de ses nostres curolles catalanistes, que no es nostros il·lustrats, que pretenen tant de cames primes, allà ont e-hi duen una mica massa de pes abaix de tot. ¿M'enteneu?

Dia 16 d'abril.

Treulant devers Barcelona.—Cap a París.—Un jovenot de Bones Ayres i altres herbes.

Es dia també'm passa ab una exhalació, i no'm queda temps per res, ni puc anarme a prendre comiat d'una partida d'amies corals. Paciencia porque Deu ho vol, i no més.

Dia 17 d'abril.

A les nou i coranta me pos dins es tren de París, sensa sa capa de capellá porque fora d'Espanya no'n duen: just ab sa gabitzo o abric talar.

Dins es wagó me trop un jovenot de Bones Ayres qu'anit passada arribá de París i li havien dit que s'equipatje, qu'havia enviat devant devant, passaria la frontera tot sol, i seria primer qu'ell a Barcelona. ¡Quin porro que se'n va dur! S'equipatje s'aturá a Port-Bou; i ell ara te qu'anarse'nhi per registrarlo a la Duana! L'homo está tot trastornat i ple de por de que no n' hi hajen feta qualcuna. Jo malavetx calmarlo, dientli que es Duaners espanyols tampoc no son tan

Obrers Mallorquins, alerta!

S'acosta es «primer de Matx». Ets obrers socialistes d'Espanya volen fer aquesta festa am tota pompa i ostentació, deixarán sa feyna per cumplir una imposició d'un congrés socialista. Anuncien «mitins monstros, entusiastes», «grandioses manifestacions»; fins a ses cases aon hi falti pa, se respirarán «am dolsa calma ses aures embriagadores» de que mos parlen ets empresaris de tals festes.

Sa diferencia será que a Mallorca ses festes serán «silencioses», segons diu s'«Obrero Balear».

Porò, enteneuho be: aquestes festes, com sempre, molt més que obres, serán polítiques. No sortirán en públic es treballadors, com diu malament s'«Obrero Balear», per «demandar an es poders públics lloys encaminades an es profit des qui pateixen» —suposam que vol dir d'ets obrers esplotats, —sortirán sí, per demanar sa derogació de sa ley de Jurisdiccions, sa llibertat des presos per delictes polítiques, i sobre tot, se protestará contra sa guerra des moro. Empero, lo qu'hem dit: no farán cames, no, porque se cumplesca sa ley de Sindicats agrícoles, qu'es sa que ha de salvar sa vida i l'ofici des conrador; per sa raó de que ells son

anti-agraris. No parlarán en favor de una ordenada organizació professional, per sa raó de que ells, per sistema, no poren voler que s'obrer se millori i se perfeccioni en son estat porque tot d'una deixaria d'esser socialista; no predicarán en favor de sa pau i de sa vera fraternitat de tots ets homs, per sa raó de que ells volen guerra, odi, reacor, lluyta fratrieida de classes; no brindarán per una pronta reforma social conforme a sa justícia i a sa caritat cristianes, per sa raó de que ells lo que volen es sa destrucció social; no volen justícia, encara que hu diguen, sino aplastament; no caritat, sino guerres i conflictes.

¡Anulos alerta, idó! Feys festa d'amor i de caritat, festa en honra des treball dignificat i santificat per la Sagrada Familia, que era tota obrera, feys festa per unirvos com-e bons germans, feys festa per demanar es compliment exacte de ses lleys existents, que son prou bones, i s'implantació de noves lleys de noves iniciatives que mos duguen, progrés, benestar, perfecció de l'ofici i milloransa de la vida.

¡Alerta an aqueys elets socialistes que no més enganen!

dolents com molts, sobre tot estrangers, les solen pintar, pe'sa furia que duen ets estrangers de desjectar ses coses d'Espanya, allà ont molts d'ells a ses seues nacions en tenen de molts pitjors. —Me diu s'argentí si ha de donar una pesseta per que no li manuelin sa roba. Jo li dic que moltes de vegades he passada la frontera, i may he donada una creu a cap duaner ni may cap d'ells m'ha fet es mes petit mal terç. —Una vegada la vatx passar sa frontera ab un estranger, i també me va proposar de donar *qualque* cosa an es *duaners espanyols* per que no mos fastidiassen. Li vatx dir que may s'eren portats gens malament ab mi, gracies a Deu. —Lo que hi ha, que certs *subjectes* volen fer frau passant, sensa pagar, coses que tenen dret, i no's treuen paraula bona des duaners, exactament com es lladres i revolucionaris que no se'n treuen de la Guardia Civil. ¡Ja es una miseria que es qui exercixen càrrecs públics hagen d'esser mal vists precisament porque cumplescen ab sa seua obligació!

Així com es duaners sempre se son portats bé ab mi, no puc dir lo meteix d'altres funcionaris de s'Estat, tocats de sa *caixa centralista i anticatalanista*. Avuy demati un d'aqueys malenats m'ha

fet curt ferm, que no hi ha mancat gayre per tirarli s'escandalosa. Me'n som anat devers les set i mitja a s'administració de Telegrafs a posar un telegrama a mon estimadíssim amic En Pere Barnils, pensionat de la Diputació ds Barcelona, core es quatre anys, per estudiar filologia a Alemanya, i qu'ara n'estudia a París. Es telegrama era per dirli: *avuy demati m'esquitx cap a París per la via de Tolosa*, per que sabés an-e quina Estació d'aqueixa gran ciutat devallaré. Eseric es telegrama en català de Mallorca, el present a sa finestrella, s'oficial el se mira, i me diu que no'l pot admetre porque está en català i va a una banda que no parlen en català.

Jo li dic que a França es català es admés a ses administracions de telegrafs porque hi ha un departament (el Rosselló) que'l parla. Ell me contesta que's *Reglament Internacional de Berna* el priva d'admetre telegrames en català. Jo li fas de present que es molt estrany que's telegrafistes francesos, italians, suïssos i alemanys an-e qui jo he entregats telegrames en català i los m'har: admesos sensa cap emperó, no sapien lo que mana aqueix *Reglament Internacional de Berna*. Ell me replica que es telegrafista,

per admetre un telegrama, ha d'entendre la llengo en que es escrit. I jo li dic qu'es molt estrany que's telegrafistes de França, Alemanya, Suïssa i Italia entenguen es català i no l'entenguen es telegrafistes de Barcelona. —Aquí l'homo no va sebre que contestar, i sortí des pas dient qu'aixó de porer telegrafiar en català per dins Catalunya era cosa just d'En Maura. Jo, per cursar i porque la cosa no acabás malament, he escrit es telegrama en castellá, l'he entregat i pagat i ja li he hagut estret llamentant ab tota sa meua ànima que dins Espanya hi haja oficials de Telegrafs tan cap-closos i curts de gambats i que tenguen es seu cor ple de tanta... llutzeria contra la llengo catalana, qu'es una llengo tan espanyola com may e-hu puga esser la castellana. ¿Se creuen es malenats com aquell oficial de Telegrafs de Barcelona, que ab coses així fan patria? ¿defensen Espanya? Idó van ben calatsats per aygo: la desfán, es a dir, fan lo que está de sa seua banda per que la Patria se desfassa, per que l'Espanya se'n vaja a fons. ¿Qué hem de procurar tots ets espanyols més que anar ben units, donarnos tots ses mans i fer tots un cos per fer anar avant l'Espanya? Aquest es s'únic camí, i no molestarmos uns ab altres ni passar gust de fer fer sa fel an es veynat. ¿Hem de viure ets espanyols sempre gatiñantmos, com a cans i gats? ¿Es aqueix es camí que mos durá a enaltir la Patria, a alsar l'Espanya ben amunt, ben amunt? Que hu vegin i que hi pensin totes ses persones de bon sentit.

Remugant aquestes coses, som arribats a Port-Bou; e-hi he deixat aquell bon pitot argentí, despedintme'n coralment; es tren m'ha arribat a Cervera o *Cerbère*, que dinen barbarament es francesos; i som passat an es tren francès que'ns esperava. Es wagons eren molt inferiors an es d'Espanya que acabávem de deixar, a pesar de que es francesos sempre creuen que totes ses seues coses son molt superiors a ses d'Espanya. Ja fa molts d'anys que hu tenc esperimentat que's trens des mitx-dia de França son molt inferiors an es d'Espanya en quant a wagons, i en quant a fer via les poren encoblar ben bé ab sos nostros.

Devers les dues mos espitxam de Cervera; passam Port-Vendres, Elna, Perpinyá, aont es pujat un senyor, molt simpàtic, que més tart s'es aturat a Tolosa, i es estat amabilíssim ab mi: hem fetes un parey de conversades. A s'estació de Ribes-altes, estanthi aturats, m'ha mostrat un senyor que's mirava es wagons d'un altre tren, i m'ha dit qu'era es Ministre d'Agricultura de França, rossellonés. Com anava tot sol, he fet notar an es meu company de viatge que no deixava d'esser rar que tot un Ministre de França anás d'aquella manera: —*C'est un homme très simple*, m'ha dit mon company, i m'ha explicat qu'aquest Ministre es així: senzill, modest, pla, que s'hi pot acostar qualsevol. I lo bo es estat es motiu que m'ha donat de que tal Ministre sia així, tan sen-

zill, tan modest; m'ha dit qu'es qu'ell es molt ric ja de sos pares, i que no es com casi tots ets altres Ministres que hi sol haver a França, que son pujats de ses classes socials inferiors, que son lo que's diu: *pouys entrats en costura*, que llavó se fan respectar més que si fossen, no Ministres, sino Reys. M'ha feta gracia s'explicació de mon company: si, aixó es sa democracia de França i d'altres bandes que no son França.

Arribam a Tolosa es sol post, e-hi deix aquell bon senyor; sopam an es restaurant de s'estació, tornam pujar an es tren, i de d'allá cap a París! Al punt me som adormit, i es tren sempre cap en avant, ben acanalat!

Dia 18 d'abril

Arribada a París.—Coses que ja hi veym.

A les dues i mitja he acabada sa son; es tren seguia ben depressa, aturantse a ben poques estacions. Guayt desiriara pe'sa finestrella: tot es fosc encara, pero not qu'anam per terra plana. Devers les quatre ja destriy be tot es pla, vestit de sembrats o d'abres per allá ont anam.

Trobam sovint corrents d'aygo: rius, ciutats, canals. I es tren sempre de d'allá per terres així; no trobam casi cap montanya ni turó. I així es casi tot es paisatge fins a París. Aixó es sa gran sort de França: que casi tot es terra baixa, que no hi ha planicies, com ses de Castella, de centenars de metres dalt es lliu de la mar. No, es rius de França no duen gaire rost ni van fondos com casi tots es d'Espanya, que la major part no hi ha manera de canalisarlos per aprofitar s'aygo per conrar sa terra, com la poren aprofitar fàcilment a França.

Per aixó França es una nació rica, i Espanya es pobre. I no es pobre, com creuen molts de beneyts de l'esquerra i... de la dreta, per culpa des Govern. Es bo de veure que's Governes espanyols havien d'haver fet més per Espanya i que haurien poguda fomentar més sa nostra riquesa; pero es motiu principal de sa probesa d'Espanya no son es Governes qu'hem tenguts i tenim, sino ses condicions climatològiques i topogràfiques de gran part d'Espanya aont ses terres son massa aites, es rius casi no's poren aprofitar per regar ses terres, i llavó hi plou massa poc. Sí, es una rondaya molt carronya aixó de qu'Espanya sia avuy ni sia estada may una de ses nacions més riques del mon, sino una de ses més pobres.

Ab aixó mos anàvem acostant a sa gran capital de França; se coneixia per sa partida d'anuncis de diferents fabricacions, clavats a bigues sembrades a's mitx des camp a cada banda de sa via. Al punt ses voreres des camí son estades jardins i més jardins i casetes de recreu, petitoyes, garrides, violeres. Ja som an ets arrabals de París: entram a s'estació d'Austerlitz, qu'es colossal. Aquí mos aficam per de vall terra, i de d'allá ben depressa, fins que dins sis o set minuts s'atura es tren, dins una estació grandiosa, per l'estil de ses de Frankfurt, Viena i Berlin. Es s'estació d'Orleans. Devallam. Ja som a París, gracies a Deu. Son les nou i busques. Vetx En Pere Barnils que m'espera. Quina topada més agradosa per ell i per mi! Pujam a un *taximetre* (berlina que costa segons es metres que fa de camí, que'ls indica una maquineta que du), i cap an es carrer de Madame, 61! aont venim es nostro hostal: es una fonda i despesa d'estudiants catòlics, an es *barri Itali*, an es centre de s'antic París.

A l'acte sortim ab En Barnils a fer una volta per la gran ciutat per tenirne una idea: passam p'es jardins de Luxemburg, per devant es Senat; arribam fins a la Sorbona (Universitat de París); travessam un poc p'es *boulevards St. Michel* i *St. Germain*. Topem un altre jove catalá, N'Abadal, pensionat pe's Estat per estudiar s'historia des Dret: jove agradabilissim en tots conceptes, que mos acompanya. Travessam es jardins de Luxemburg, aont e-hi ha estatues d'homos i dones sensa un fil de roba demunt. Per un que no hi está avesat, son d'un efecte ferest de tot.

A Berlin i Wolmar va esser allá ont primer vatx veure estatues així per dins jardins, p'es mitx de places i carrers. Quines aberracions des sentit moral! Quina esca de pecats, desordes i desgavells de part dedins i de part defora!

Mos n'anam a dinar; i, dinats, cap a sentir Mr. Gilliéron! a la Sorbona, a la una i mitja. Quí es En Gilliéron? Es un catedratic de la Sorbona, de *geografia llingüística*, o'sia, s'estudi de ses diferents formes que es mots presenten dins ses diferents regions des territori d'una llengo. En Gilliéron ha publicat s'*Atlas llingüístic de França*, devers dos mil mapes, a cada un des quals e-hi ha senyats tots es pobles aont s'usa tal mot i sa forma i sa significansa que hi presenta. En Gilliéron només fa escola una vegada cada setmana, i dura dues hores. En Barnils ja li havia demanat permís per que jo hi pogués anar; m'hi presenta, i aqueix gran professor me rep amabilissimament. Comensa s'escola, sempre parla ell, a estones d'assegut, a estones de dret i caminant; i arriba a encalentirse tant ab lo que diu, que crida i brassetja a les totes. Per *geografia llingüística* es considerat es primer homo del mon. Ha comensada s'explicació presentantme an es seus deixebles.

S'acaba s'escola d'En Gilliéron, i mos n'anam a una altra, a sa de Mr. Jeanroy, qu'explica antics trovadors provensals.

En Barnils me presenta an aquest altre professor, que'm rep també de lo millor. Entram a classe: ha d'explicar una *trova* des famós trovador Guillem de Cabestany, que comensa: *Ar vey qu'em vengut als jorns lones*. Mos reparteixen a tots una copia, i un des deixebles lliu sa *trova* i esmenussa es sem sentit i ses variants que presenta dins es manuscrits que la mos han conservada. Es catedratic me fa algunes preguntes sobre es mallorquí, i hi responc lo millor que sè, com poren creure. Cosa curiosa: dins aqueixa *trova* d'En Cabestany s'usa es verb *tudar*, que ja només se conversa a Mallorca, que sapiguem. Diu aquell trovador que s'amor que sent pe'sa seua enamoradora es un *fuecs* (foc) *tals que Nils* (es riu famós d'Egipte) *no'l tudaria, pus qus fils del- quatz sostendria una tor (puys qu'un fil del qual sostendria una torre)*. Ja's diu aixó estar *enamorat*!

S'acaba s'escola d'En Jeanroy, mos ne despedim, i cap a donar una volta fins a Nostra Senyora i sos contorns. Se veu lo gran qu'es París ab una cosa, que tot es enfora. Sortim per *rue Saint Jacques* an el Sena, passam es *Petit Pont*, i mos trobam devant la Seu de París, sa famosíssima esglesia ogival de *Notre-Dame*, ab una grandiosa plassa devant, a sa vorera des riu, ab delitosos jardins entre i entre i sa banda de darrera. M'embadalesc una estona devant sa preciosíssima

fatxada, enrevoltam per defora aquell edifici immortal; i, com volem entrarhi, ja trobam tancat. Son devers les cinc i mitja. Si que han frissat de tancar!

Aqueixa Seu bé val tot un demati per veurela tal com pertoca; per aixó seguim sa nostra descuberta per devant *Hôtel-Dieu*, passam s'altre bras del Sena pe's *Pont d'Arcole*, i mos trobam dins sa plassa de *Hôtel de Ville* (palau de s'Ajuntament de París); prenim *rue de Rivoli* cap an el Louvre, travessam *Place du Carroussel* i colombram s' espléndida perspectiva des jardins de les Tulleries, *Place de la Concorde*, *Camps Eliseus* i *Arc de l'Estrella*. Mos trobam din es cor del París novell. Tot son rierades de gent que van i venen i esbarts de cotxos, berlides, automòvils, tranvies, bicicletes, motocicles, carros petits i grossos, de llevant i de ponent, que se'n van més afuats que falcons, i que, si no badau bé ets uys, aviat vos haurien engrunats. Per passar de banda a banda de carrer, e-hi ha que vel-lar bé es ble a tot aquell esbart de cotxos, tranvies i automòvils, per no deixarhi sa pell des diumenges i des dies feners baix de tantes rodes tan redolisses que redolen com a llamps.

Ab aixó notam que fa dues hores que potoyam, i només hem correguda una part petita de París. Cansats i morts, tocam soletes cap a s'hostal, aont sopam, i mos n'anam a posar ets ossos de pla per lo que puga esser. Deu mos deix passar bona nit. Amén.

ANTONI M. ALCOVER, pre.

En Tinyoset

Aixó era una mare que tenia dotze fiys. No hi havia cap dia que no acabassen primer es pa que sa talent i vos asegure que se'n hi sentien córrer de rates per dins sa panxa aquells dotze bigarnius.

Es caga-nius que nomia Juanet tenia es cap ple de tinya, i, per que no la hi veyssen e-hi duya una bufeta de bou. Era es més desxonit de tots, i aviat se cansá de fer tants de dijunys per forsa, per que deya que *ses coses per forsa no agraden a Deu*; i agafa sa mare i li diu:

—Mu mare, me'n vuy anar a descobrir mon.

—Pero ¿que será de tu, fiu meu? deya sa mare. ¿Que no veus que dins quatre dies sa fam i sa brutor t'haurán menjada s'ossa i tot?

—No tengueu ansi, mu mare, deya aquell betzo. Ja voreu com encara me comparé millor que tots voltros, i ben esposats qu'estau que jo vos haja de donar pa a tots.

Sa mareta, com el va veure tan encarat, li diu:

—Fiy meu, vetx que l'has aferrada per aquí i que tammeteix no t'ho llevaria des cap: veste'n ab la pau de Deu i que Deu te quart de tot perill.

—Amén, aixó es qu'hem mester, diu En Juanet.

I un dia demati abans, de puntar auba, ja li ha estret de d'allá ab sa bufeta de bou p'es cap per que no li veyssen sa tinya.

Camina caminarás, troba una dona de mitjana edat, molt ravascosa, de cara repelencia, que li diu:

—Escolta tu, que't diuen, ¿que't vols llogar ab mi?

—Si ns avenim des preu diu En Juanet.

—I ¿que voldries gonyar? diu ella.

—Cent lliures, diu En Juanet.

—Ca, homo ¡diu ella! Saps que t'ets enfilat d'amunt! Ja estarás bé ab cinquanta.

—No res, diu En Juanet, feta está sa barrina!

(1) La'm contaren En Toni Garrut de Sant Llorens des Cardessar, el Sen Pere Gelze de Manacor i el noble senyor D. Pere Gual.

—Idó mira, diu ella, ara meteix anem a sa casa, i te diré quina feyna has de fer. Aquella dona el se'n mena dins un grandió bosc, aont troben unes casetes blanques.

—Aixó es ca-nostra diu aquella dona. Sa teua feyna ha d'esser menar sa casa neta i fer lo que't manaré, sensa deixar ni afegirhi una tit-la qu'es una tit-la.

Pero ¿i aixó es tota sa vostra casa? diu En Juanet.

—No, diu sa dona.

I ab aixó alsa un batiport; e-hi va haver una escala de caragol; sa dona la pren i En Juanet darrera ella, i per avall s'es dit i per avall. Com varen haver devallats més de mil escalons, se troben dins una grandiosa sala aont e-hi'via tretze portals ab una porta a cada portal.

—Aixó es ca-nostra, va dir sa dona.

Li dona tretze claus, i li diu:

—Vetassí ses claus de totes aquestes portes. Les pots obrir totes fora sa qui fa tretze. Si obries sa qui fa tretze, jo hu coneixeria tot d'una, i t'assegur que t'hi posaries sa ma, com som dona!

—Bono! li diu sa dona, m'has de menar netes ses casetes d'allá dalt i llavó aqueixa gran sala. ¡Alerta que jo no hi trobi gens de brutoreta may! I ¡no hi bovetges ab Na Rossa, que no tir qualque cossa! Mira, en tenir talent, sa cambra que fa dos es sa cuyna; sa que fa tres, es es rebost; entrehi, i trobarás recapte a voler.

Aquella dona se'n va, i se passen tres dies sensa qu'En Juanet la ves blanca ni negra; En Juanet ¡hala a agranar i adesar ses casetes blanques d'allá dalt i sa grandiosa sala d'allá endins. I, en tenir talent, se'n entrava dins sa cambra que feya tres, qu'era es rebost, i el trobava tot farcit de bon concert: botifarres, botifarrons, camepòts, sobrassades gruixades i primes, cuixots, corters de xuya, postades de pessas de formatge, urons de figues seques, cistes de panses, barrals de vin blanc i d'arrop.

No vos dic res En Juanet si hi pegava fort an aquell concert tan bufarell. Vos assegure que no hi feya gens s'estera, i que menjava fins que s'ho tocava ab so dit.

Des cap de tres dies s'entrega sa Madona; mira per tot si hi havia res mal adosat ni gens de brutoreta, i tot e-hu trobá en derc.

—Bé va, Juanet! li diu ella. Si sempre hu fas així, t'assegur que't comparás bé i que no te'n penedirás d'esserte llogat ab mi!

Des cap de set dies, sa Madona s'entorna, i fins es cap de tres dies no s'entrega. En Juanet cada dia grenava i adessava ses cases blanques d'allá dalt i sa grandiosa sala d'allá endins, i a s'hora de berenar, dinar i sopar se'n entrava dins es rebost i li pegava de fret: un bon tablabat de camapot, un botifarró i un bon rabassell de sobrassada, i llavó un tassonet de vin blanc, fins que poria dir praxna.

Des cap de set dies, sa Madona torna tocá el corn, i En Juanet segui feat sa seua tasca de cada dia; pero ¡ses games que tenia d'obrir sa cambra que feya tretze! Arribaren a esser tan granades, que no pogué estar pus, i s'esclamá:

—He de veure que hi té sa madona dins aqueixa cambra! Es meu genit no hu pot suportar, pus de no haverho de sebre! L'obriré, i ¡será lo que'l Bon Jesús voldrá!

Dit i fet, agafa sa clau, l'afica dins es pany, i *ra-rae!* obri.

I ¡no dirieu may que hi va trobar allá dins! Idó, si voleu endevinar, heu de dir un cavall, un corp i un porc.

Es corp estava demunt una estaca tot ben ala baixa i consirós; es porc allargat en-terra ab una gobia devant ab poc xorrestic ferm, i es cavall devant sa gripia sensa casi gens de recapte.

En Juanet les se mirá un poc an aquelles bisties, i sa qui li fe més compassió va esser es cavall, i digué:

—Aniré a durli un brassat de paya.

—No hi vapes, diu es cavall, que no me'n agrat!

—Sa paya no t'agrada? diu En Juanet.
—M'agraden més ses faves! diu es cavall.

—Bono! diu s'al-lotó, te'n cercaré; i, si'n trop, te'n duré.

Cerca qui berca faves, en troba un caramull dins una cambra, i ja'n du una senaya an es cavall, que les se calà com a murtons de floquet:

—I tu? diu an es corp. ¿Que menjaries?

—¡Si'm duyes un poc de carn pudenta! diu es corp.

—Pudenta, diu En Juanet, no crec trobarne; pero sensa podir, sí.

—Dula, idò, que no puda, i la tastarem! diu es corp.

Li du una sobrassada, i es corp allà nyem! nyem! bones espipellades.

Aquí es cavall diu an En Juanet.

—Ja pots veure si fuyes més que depressa i ¡alerta que no t'aglapesca sa Madona! Si t'assoleix, estarà fet de tu: te farà lo que mos va fer a noltros, qu'erem missatges seus, i perque no la creguésem, mos feu tornar lo que veus que som ara. Aqueixa fi tenen es missatges seus que no le hi fan així com ella vol!

—¿Ay sí? diu En Juanet. ¡Ei! jo tornaré tancar aqueixa cambra, i no hu conceixerá si hi som entrat!

—¡No ha de conèixer! diu es cavall.

¡Saps quin nas més fi que té aquest dimoni de donal! ¡E-hu coneix ab s'olor!

An En Juanet allò li entrà ferm, i acabá per dir an es cavall:

—Mira! ¡ja'm pots dir com m'en poré escapar de ses uncles d'aquesta dona:

—No tens altre remey, diu es cavall que treure'm d'aquí dins: te poses demunt mi, i dona'm llendera tanta com vulgues, que t'assegur que los m'estiraré fort an es galindons.

Aquí es corp se mescla ab sa conversa, i diu:

—T'estic agrait de sa sobrassada que m'has duya: arrabassé'm sa ploma blanca que tenc a s'ala endreta, sa verda de s'esquerra i sa vermeya de sa coa, i gordala ben gordada, i, en veure't apurat, n'agafes una, i dius:—Val Deu i corp! ¡ja veurás com jo t'assistiré!

En Juanet s'amaga ben amagada aqueixa ploma, treu d'allà dins es cavall, i tanca ab clau aqueixa cambra, s'enfila dalt es cavall, i aquell animal ja pega llon-go i altra, i de d'allà com cent mil llamps!

(Seguirá)

JORDI DES RECÓ

J ara escoltau

EN VERA-VEU

I.

¿Un nou partit republicà?
¡Ja n'hi ha de fam!

¿De manera que tenim un partit republicà novell? Ca! no es ver. Total varen esser paraules, i res pus.

Es programa d'aqueix partit l'espera don Melquiades Álvarez dia 7 d'aquest mes amb un discurs de vuytanta minuts, que no va esser més que una copia d'es qu'ha fet varies vegades l'avi Sr. Moret: es tres laicismes, sa supressió des presupost de Culte i Clero i sa separació de s'Esglesia i de s'Estat. Pero, veyam; enracnem una mica, senyors republicans. Suposém qu'es novell partit está an es Poder, suposém es tres laicismes implantats, suprimit es presupost de Culte i Clero i s'Iglesia separada de s'Estat. ¿I qué? ¿Per ventura amb això ja tendreu la Seu plena d'ous? ¿Per ventura ja s'haurá acabada a Espanya sa fam i s'ignorancia? ¿Per ventura ja no hi haurá tanta emigració? ¿Per ventura augmentará es comers i prosperará s'industria i se desarrrollará s'agricultura? ¿Per ventura tendrem que sa vida será manco difícil i més barata? ¿Per ventura es republiquetxos de nova edició mos urbanisarán més ses poblacions, mos

donarán cases més higièniques, i minvarán sa mortalitat?

¡Ja n'hi ha de fam! ¿Que té que veure es jacobinisme, sa persecució que li prometeu a s'esglesia Catòlica d'Espanya, am lo qu'es poble, es gran poble espanyol desitja, espera, demana, reclama, am més i més raons de justicia que no admeten dilació? Sa questió relligiosa a Espanya ¿no existeix: son quatre gats i un boy es qui fan renou de caixes buydes, son quatre degenerats en rassa i en costums, qui no fan es tres per mil dins Espanya i que se ereuen esser tot lo mon, es qui injurien de paraula i escupen a sa cara immaculada de l'Esglesia Catòlica, Mare nostra i Mare seua també; sí, també Mare seua, pero que la ien-nen despreciada i galtetjada fins que a l'hora de la mort se fan por a ells meteixos, se peneixen d'haver viscut i obrat malament, no gosen passar a l'altre mon sense haverse reconciliat amb aqueixa Mare que los va batiar i los doná en primera comunió el Bon Jesús i los va casar santament, sino que volen qu'ara també los enterri en sepultura cristiana després d'haver rebuts es Sacraments. Gracies qu'acaben bé!

Idò, no; no n'hi ha de questió relligiosa dins Espanya. Lo que hi ha, i son pocs es qui li posen atenció, es es problema que hi ha per tot lo mon, pero de manera especial dins Espanya: sa questió econòmica, sa questió des pa, sa questió des ben-viure. Això tenim, que ningú hu resol. Creysme, republicans i no-republicans: programa que no resol es problema de sa vida present, es un programa inútil, que no té interès per ningú, per cap espanyol; es un programa nat avuy, pero mort ahir ja.

I el Sr. Alvarez, eom no havia de pronunciar cap idea nova, cap idea seua i distintiva des nou partit, no va dedicar una paraula sisquera a ses questions econòmiques; es nou partit no té programa economic, no té solucions econòmiques, qu'es lo que més mos importa an ets espanyols que mos hem de gonyar es pa des nostro trebay i no l'hem d'esperar de s'Estat... ¡Valga que, tant si es per això com si es per altra cosa, ni es meteixos que diuen que han format es novell partit no'l prenen en seriò!

II

Vaja una ciencia sociològica sa del Sr. Melquiades Álvarez!

Ja diu l'Escriptura que en xarrar molt, no falten necedats.

Aixo es lo que se cumpil en so discurs des restaurador (1) des partit republicà reformista. Per demostrarho, n'hi haurá prou aduint aquí ses paraules pronunciades pel Sr. Álvarez tractant des problema social.

«Sa República ha d'esser una República socialista. Jo hu he estat sempre; lo que no som, ni sa República hu pot esser, es colectivista. Noltros no predicam sa lluyta de classes; entre es marxisme i noltros e-hi ha un abisme. No volem destruir sa propietat individual. Jo crec possible que s'organisi sa societat tenint per base sa sobirania des trebay; pero avuy sa classe mitja representa es major número d'interessos.»

«Demanarém cooperatives, pensions i retirs obrers, i tot afeingtho a indirectes, sa supressió d'imposts sustituintlos am impostos progressius, am sa tributació de tota sa riquesa oculta i am so retorn des monopolis a s'Estat, per impedir, com passa am so Banc, que sia un orga d'estafes legals.»

¡Vaja unes contradiccions més infantils ses del inflat caporal des reformisme! ¿I tates aquestes barbaritats les deya en seriò? Perque ¡com es vetla-vera-veu! ell es socialista i vol que hu sia sa República, empero no vol esser colectivista; es socialista,

empero no predicará sa lluyta de classes; es socialista, empero entre ell i es marxisme (sa doctrina d'En Carles Marx, qu'es sa fonamental des Socialisme organísat) e-hi un abisme; ell es socialista, empero defensa sa propietat privada i alaba i enalteix sa missió de sa classe mitja... ¿Qui es capaç d'entendre aquesta nova casta de socialisme? Sembla mentida que tot un catedràtic d'Oviedo ignori que s'essencia des socialisme militant, d'aquest socialisme format per ses multituds qu'ell aspira a conquistar, es ben colectivista o comunista, avorreix sa propietat privada, predica, com-e dogma preliminar a tot altre dogma, sa lluyta de classes i mira am recel, am desconfiansa, amb odi, aquesta intervenció de s'Estat traduïda en lleys de retirs i pensions.

Per altra banda, no importa esser floscos per no comprendre que, si sa República ha d'esser socialista, ja hi son de més don Melquiades i tots es republicans governamentals. Am N'Iglesias, En Perezagua, En Quejido, En Largo Caballero, ja'n tenim prou, i sobren perque l'ondemá ja s'haurien de gatinyá i bereyarse fins que no romangués sino un sol dictador, qu'es es final de tates ses comedís lliberals (i socialistes).

També va dir el Sr. Alvarez que no porem fer es sort a ses reclamacions des Socialisme. Més correcte haguera estat es dir que no poriem fer es sort an es clamors des pobres o des proletaris: pero ¡es clamors des Socialisme! ¿No sap don Melquiades que sa primera de ses aspiracions des Socialisme es s'abolició de sa propietat qu'ell vol salvar de tates maneres? ¿Com gosa defensarla i defensar sa burguesia o sa classe mitja (que pes casté igual), sabent qu'aquesta la volen destruir es socialistes? Vet aquí un senyor que jo no l'entene gota.

Es més. «Realisarém—va dir es nostro don Melquiades—sa justicia de que venguin a parar a propietat colectiva ets elements productors d'importancia social, ses mines, es ferrocarrils especialment.» ¡Pero bono! i don Melquiades Alvarez que no diu que renega des colectivisme?

¡Sobre tot canyella...! Jo no voldria per ben molt sa genoyada que va pegar es docte Catedràtic d'Oviedo quant deya aquestes... destrempanses! Francament: don Melquiades es digne de severíssima censura, d'un reprovat! Cabalment moltíssima cosa qu'ell va dir en materies socials es sa doctrina pura des catòlics socials; cabalment això constitueix s'abisme que mos separa des vertaders socialistes.

Jo, en es lloc de don Melquiades, així meteix m'hi hauria mirat una mica més en so fer tan flac favor an es socialistes: lo qu'es sem donar-le-hi. I ara que dic de socialistes: ¿qué deuen pensar i qué deuen dir de s'homenatge que's va fer a don Melquiades, ells qui li tenen un odi tan farest i n'hi han tengut sempre, manifestantlo en sos seus periòdics i en sos seus mitins?

III

Idò perque es molt bo de dir es qu'es molt mal de fer!

Es pare des melquiadistes va dir en es seu programa: «hem de secularisar s'Estat; es matrimoni ha d'esser civil, s'escola neutra (volia dir laica), es cementeri civil, es culte, tothom practicarà es que voldrá; i després d'això o juntament amb això, sa supressió des presupost i sa separació de s'Esglesia i de s'Estat.»

Es pare des melquiadistes, idò, no sap cert si això derrer hu ferá després de lo altre, o juntament am lo altre; pero lo més segur es que no hu ferá, ni abans, ni després, ni juntament, ni de cap manera. Perque per això s'es

mester que le-hi permetin, i desd'ara li deym a ell i a tots es qui li van derrerera, que de cap manera hu ferán. ¿O vos pensau, republicanetxos estimats, que porem anunciar tranquil·lament una nova desamortisació, un nou llatrocini, sense que ningú'n protesti i s'hi oposi? ¿D'aon los ve an es capellans es miserable presupost de culte i clero—tan miserable qu'un municipal, per exemple, cobra més que tots es Vicaris i moltíssims de Rectors—d'aon los ve, deym, més que des robo, de s'incautació més inicua comesa per s'Estat, despuyant, contra tota voluntat, a l'Esglesia des seus bens qu'eren patrimoni des pobres, qu'eren s'únic medi que servia per disminuir s'antagonisme entre rics i pobres, segons ha confessat En Frederic Engels, es caporal des socialistes? A ses nostres lleys processals se castiga amb una multa sa passivitat des qui veuen cometre un delicté i no'l denuncien: ¿i vos pensau, grans no-ninguns, qu'es catòlics mos estarém, mans plegades, devant aqueix elet republicà qui anuncia, més fresc qu'una cama rotja, qu'en dia que tenga sa pella pes mánc saquetjará una propietat tan sagrada com es aqueixa? Ca! ell mos veurem ses caretes! I que hu previ ningú de robar ses des miserable presupost de Culte i Clero... Tan insignificant es i encara el mos disputen? Sobre tot, que hu provim per un gust, i sabrán qui son es catòlics...

IV

¿S'actual régim fa nosa pes progrés d'Espanya?

Va dir N'Alvarez que era precis combatre es régim actual per causa de sa seua incapacidat, perque es un obstacle pes progrés d'Espanya. Cal benyt. Ben al en-revés, s'Historia demostra que tates ses nostres grandeses se son desarrollades baix de sa Monarquia: i sempre i quant Espanya ha estada senyora des seus destins, que negú le-hi haja empedit, l'any 1808, l'any 1854, l'any 1868, ha proclamada i afirmada sa Monarquia, demostrant així qu'es poble espanyol en lo intim de sa seua ánima es monàrquic; de tal manera que, si l'any 1868 per destronar la Reyna Elisabet II va esser necessari derramar sang a Alcolea, a Béjar, a Santonya i sa revolució durá per espay de quinze dies, resultant infructoses ses tentatives d'assament des Corter de Sant Gil i de Villarejo; pero l'any 1874, per tornar posar sa Monarquia, n'hi hagué prou am que hu volgués i dignés En Martinez Campos, sense que fos mester tirar un tir, sense que negú li fes la contra.

Al revés; am tantes proves com han fetes es republicans per enderrocar lo existent, no han gonyat res may; res va fer de bo en Ruiz Zorrilla, res va conseguir s'Unió Republicana; constituída aqueixa l'any 1902 baix de sa presidencia d'En Salmerón, anunciá que dins dos anys es seus ideals haurien triunfat a les tates..., a pesar de tot, es republicans están més enfora que may des poder. No fa gaire qu'es republicans, junts am sos socialistes, aydats pes Sindicalisme francès, empesos per sa Masoneria, demostraren sa seua impotencia am so fracás de sa Revolució de setembre de 1911 i sa anterior de juliol de 1909, dirigida p'En Ferrer i Guardia, capitá de lladres, incendiari i assassins.

Al revés, l'any 1873, onze mesos de República bastaren per que Espanya estigués an es cayre des precipici, de s'abisme; es cantonals feren regular sa nostra historia an es deplorable temps de sa caiguda des Califat d'Ocident i posaren en greu perill s'unitat de sa patria, alcansada i conservada per sa acció continua de molts de sa Monarquia espanyola.

¿Aon mos ha de venir a dir ara el senyor don Melquiades que s'actual ré-

gim fa nosa p'és progrés d'Espanya, allà on es republicans, d'ensà que e-hi ha republicans a Espanya, tenen sa historia més negra i més escandalosa i més humiliant qu'és puga pensar i creure i creure i pensar?

Q.

Més sobre En Blasco Ibáñez, esplotador de sobrer

3.

Lo que diu «La Correspondencia de Valencia»

Aquest homo sense consciència, qui, —després d'esplotar aquí sainteligen- cia i sa voluntat d'ets obrers, pervers- tintne molts, arruinantne molts i fent qu'alguns desgraciats les pagassen am sa vida a ses ensenyances que los donava,—s'en anà a l'Argentina, per fer de mercader de negres i per es- plotar a les totes sa sang d'ets infelis- sos emigrants espanyols, es avuy un homo miserable i sense ànima, de les infamies del qual convé ocuparnos sovint per donar una lliçó an es pocs qui encara li corren derrerera.

Varies vegades ja hem publicat tristes noticies que d'ets emigrants du sa premsa d'allà. Altres detalls aborronadors tenim estojats i que's publicaran quant hora sia; avuy, em- pero, publicarem una nota de *La Co- rrespondencia de Valencia* que indigna a qualsevol.

«Aquest mati mos han visitat sis ex- trebayadors de *Nova Valencia*, que retornen de sa República Argentina, perque En Blasco Ibáñez no va ateyer ses promeses que los havia fetes quant s'embarcaren de cap a sa colò- nia fundada pes novelista valencià. Es visitants mos han mostrat una co- pia de sa demanda qu'amb altres obrers han presentada contra el se- nyor Blasco i en la qual reclamen 30.000 pesos d'indemnisació; i ademés mos han fetes llargues consideracions sobre es maltractos qu'han rebuts, re- sultant falses, inieument ilusories ses esperanses qu'amb ell posaren de mil- lorar de situació quant passaven a *Nova Valencia*.

Ets obrers mos han dit que s'embar- caren de cap a l'Argentina entusias- mats, plens de confiança en sos ofer- iments que los feren en nom des qui era per ells un vertader idol, i son tornats am so desengany per fortuna i am sa maldició més aspra p'En Blasco, qui ha convertit ses seues pro- meses amb un vertader calvari p'ets expedicionaris, tot es temps qu'aqueys han viscut a l'Argentina.»

«Què diu an això *s'Obrero Balear*? Es paperot socialista fins aquí fa es mut; es que no li convé qu'ets obrers socialistes i no-socialistes sapien totes ses infamies qu'amb ells comet En Blasco Ibáñez—i qui diu Blasco Ibá- ñez, diu qualsevol redentor improvi- sat qui, am forma més o manco des- carada, xupa sa sang des pobre. Sa llàstima es que hi haja encara qui los crega i los segueca an aqueys esplotadors. Lo que diu *El Diario de Va- lencia* a propòsit d'això: «Blasco, Az- zati, miserables estafadors de sa con- ciencia i de sa pau d'ets trebayador: ¡caiga demunt voltros sa maldició d'ets homos i sa maldició de Deu!»

R.

S' intolerancia sectaria des radicals i socialistes

S' altre diumenge passat, dia 7, es radicals i socialistes de Eibar (Guipúz- coa) demostraren, com sempre, to- ta sa barbarie, tota sa incultura, tot es seuatgisme de que son capassos tots es qui enfàticament, amb hipò- crita orgull, se diuen «defensors i amadors de sa llibertat, de totes ses llibertats», tots es qui se diuen «respec- tuosos am ses idees d'ets altres».— ¿Que no es ver que sempre se'n um- plen sa boca d'aquestes coses? Idó, ja los anireu a creure que hu sien ar- madors, defensors i respectuosos. Una

farsa son ells, una mentida, uns intol- lerants, uns canalles, uns no-ninguns. ¡Que vol dir no sobre eumplir es de- vers més elementals de s' hospitalitat aqueys meteixos qui a tota hora pre- diquen llibertat? Es que la prediquen per ells no-més, may p'ets altres; ells poren preparar, com sa cosa més natural del mon, ets assassinats de Cul- lera, poren apareyar ets incendis de Barcelona, tenint per director en Fer- rer i Guardia, capitó de lladres, in- cendiari i assassins; empero ¿ets al- tres? ¡Alerta qu'alsin sa veu, alerta qu'aixequin es bras, alerta que fassin propaganda de ses seues idees! Per ells llibertat; pes contraris, per nol- tros silenci i a cadascú ca-seua!

Per això es radicaletxos d'Eibar que anaren a s'estació a esperar es trens plens, plens de jaumistes—qui acudien an aqueix poble per ferhi una festa de propaganda—los varen rebre an aqueys a guinavetades, a tirs i a garrotades i am crits aixordadors de «visca sa República, visca sa lliber- tat!» I això qu'és jaumistes am aques- ta festa no feyen més que usar senzil- lamente des drets que ses lleys d'Es- panya los concedeixen.

¡Diada vergonyosa pes radicalisme i pes socialisme d'Eibar i de tota Es- panya!

Des jaumistes, un de Bilbao va re- bre una garrotada an es nas que li produí una gran hemorragia; un al- tre va tenir una ferida i cops fets a forsa de garrotades; i un altre, Tibur- ci Gardiazábal de 23 anys va rebre una enorme guinavetada que li arri- bava des pit fins an es ventre i que li causà la mort desseguida. Va esser una mort feta a traició: un canalla aficant es bras per dins un boldró de gent, li havia pegat an aquest jove de Begonya una guinavetada tremen- da. A un altre jaumista li obriren amb una bala una ferida grossa an es muscle esquerr, i a un altre l'ompli- ren de ferides pes costats.

Gracies qu'és jaumistes saberen tornar ses pilotes an es joc i los feren ses pessigoyes ben endins an es radi- cals. No haguessen comensat sa dan- sa, ¡fort! més ne mereixen!

Des radicals, es primer en rebre va esser un de sa Juventut socialista de Bilbao, que li encivellaren un bon quern de bufetades; a un altre li pe- garen una garrotada an es front, que li va fer sang; a un altre el feriren amb una goma inglesa; i a altres los hagueren de dur a sa *Caza del Pueblo* i a ses apotecaries veinades. Es me- teixos radicals, quant se posà seria sa Guardia civil, hu donaren a ses cames, deixant en terra es pobres republicans i socialistes ferits; i es jaumistes los varen haver d'aixecar i los varen haver de dur a ses apotecar- ies, aydats per sa Guardia civil i pes municipals. Un d'ells, de nom Angue- ra, quedà am llargues ferides pes cap, pes coll i per sa cara; un altre, socialista, fiy d'un sabateretxo de portal, el feriren an es muscle; i al- tres n'hi hagué de ferits, pero senza gravetat.

¡Vaja! va esser una canallada que no se'n fan moltes de tan criminals. Molt poc favor los fan an ets anticler- icals, a dir ver! I an això li diuen emancipació, vida de llibertat! De miserables! Es nom que se mereix aquesta feta es intranzigencia cruel, falta absoluta de sentit comú, abomi- nable cursileria d'apache.

¿O se pensaven ets anticlericalet- xos que porien fer lo que voldrien? Cal A un discurs e-hi ha que contes- tarlos amb un discurs, an es periòdic amb un periòdic, i an es tir i a sa guinavetada ja no l'han de contestar amb unes moixonies ni es hora ja de practicar sempre, tant si ve be com si no hi ve, allò de presentar sa galta es- querra símos feren sa dreta. Sa barba- rie moderna obliga an ets homos paci- fics tant si son carlistes com si no hu son,

obliga an es partits honrats a defen- sar es seus drets a les totes i am sos procediments propis per sa defensa.

Un radical qui mor he després de re- bre es Sagraments

Va esser En Tomás Oregui, d'Eibar, que va rebre una ferida que li atra- vessava es ronyons, sense que sa ba- la li sortís ni le-hi poguessen treure. Es radicals l'havien duyt a sa Clínica de Sant Ignaci. Es seu estat era gra- vissim.—Dia 14, qu'era diumenge, espontàneament, sense que ningú li hagués indicada s'idea de reconciliar- se am Deu, sense que sa seua ànima sentís més veu que sa veu de sa con- ciencia, demanà un confés i digné que, com més pronte millor, li du- guessen ets aussilis espirituals per morir com-e bon catòlic, com un bon cristià. A les vuyt i mitja des mati es capellà de ses Monges de la Caritat, —aquestes qu'és radicals i socialistes avorreixen tant precisament perque venen totes de cases trebayadores i perque tota sa seua missió es fer be a sa classe obrera—el va oir en bona i santa confessió, que li tornà an es po- bre ferit sa pau i sa tranquilidat de sa consciencia neta. Després va rebre am gran fervor el Bon Jesús per medi de Viatic, sesant amb, entusiasme de contrició ses oracions propies de l'ac- te. Va passar es demati i es capves- pre encomanantse de bon-de-veres a Deu fins que a les set de s'horabaixa entregà s'ànima an el Creador. Bon repós i bon remey per sa seua ànima; Deu l'haja acullida an el descans etern de la santa Gloria.

N'Oregui era de Durango i, quant tenia 12 anys, passà a Eibar per fer d'armer a un establiment d'armeria. Desseguida va entrar a sa Juventut republicana, aon li feren oblidar ses ensenyances i creencies cristianes que li havien donades a ca-seua i va aprendre ses rebeldies que l'arribaren a convertir amb un sectari des més grossos, sempre que se tractás de combatre sa Relligió i tot lo que signi- ficás orde.

Però ¡sapigauho, socialistetxos i radicals! dins sa seua ànima hi va romandre encara un llumet de fe i de bondat i de catolicisme, un petit llu- maneret que l'via d'il·luminar a sa derrerera hora i que l'via de fer pene- dir-se de ses saues malifetes; un petit llumaneret—beneit sia ell i que no falti a ningú a l'hora de la mort—que i va recordar ses oracions que, anys feya ja, sa mare li havia ensenyades i qu'ell va dir tot fervorós dins sa Clínica quant moria.

Sia Deu alabat pe sa seua miseri- cordia. A N'Oregui li donaren cris- tiana sepultura. Es radicals en gros- sissim estol hi anaren an es Cemente- ri catòlic i presencieren s'enterra- ment am *rara* quietut.

Després d'això, fassem notar de passada que es frequent es fet de que un descregut demani ets aussilis de l'Esglesia a l'hora de la mort, pero que may s'estravé qu'un catòlic an es derrers moments, abjuri ses creencies i demani que l'admetin an es lliure- pensament.

Qualque cosa tendrà s'aigo quant la beneixen i qualque cosa passa en aquella hora tremenda quant es qui han amat y servit Deu, no'l deixen i es qui deixaren d'amarlo i servirlo, retornen a Ell.

Vida socialista

14.

Confessiò espanyolera: *Jo criminal...*

Resulta molt xistosa una confessió que un tal Julià Crespín fa dalt es pa- perot socialista *Obrero Balear*, dis- sapte passat. Es una declaració tant sincera que am (dis)gust ne prenim nota, i no feym més que traduir-la per que ets obrers de Mallorca conegen una vegada més lo dolents i abomina- bles que son es socialistes.

«Som rebel·lo. Me tenc per rebel·lo, vivint a una terra aor sa rebeldia a lo existent, a lo que es disminució des desarrollo intelectual i social, es un erim; dic un crim, perque En Melià ara va a expiar un delictes; En Sa- cristá, En Largo Caballero (*i noltros diriem que també En Laiseca i En Pe- rezagua*) i tants d'altres l'han purgat an es delictes o l'están purgant; pero an es rebel·lo, sobre tot an aquell qui hu es per propia voluntat, no li im- porta tres ciurells esser criminal i criminal d'aquesta especie, si, es- sentho, dona a coneixer per on han d'anar per conquistar es pa i sa cul- tura i demostra am ses notes «rebél- diques» sa usurpació d'aqueix pa feta per altres baix de s'imperi de sa jus- ticia, senza lleys i lleys que no sien justes.»

¿Qu'heu sentit tronar?

No copiam més perque lo que se- gueix es absolutament malísim d'en- tendre; es meteix Crespinetxo s'hau- ria de posar cueales si mos ho hagués de descifrar. Basta dirvos qu'ell con- fessa «que viu en contradicció am sí meteix, sabentho».

¡Deu mos n'alliber de ses estupen- des rebeldies d'aquest rebel·lo! Amèn.

15.

Per *s'Obrero Balear*

Ets escriguedoretxos de *s'Obrero Ba- lear* se queixen perque a sa festa d'i- nauguració des carril de Sóller se feren discursos plens d'alabanses an ets iniciadors des ferro-carril i altres per- sones poderoses, i no se va dir una paraula pes qui el construiren, p'ets obrers qui dugueren es pes de sa feyna.

No s'enfadi tant per això es pape- rot socialista de dissapte passat per- que en, primera, aquí tenim es seu amic (!) «El Ideal» qui diu am tota gra- vedat que e-hi ha pretericions que sols disgusten quant se pot sospi- tar que son ingrattituds: i en es cas present no hu son. I, en segon lloc, precisament va esser es nostro Sr. Bisbe qui va donar aquesta nota obrera que troba a faltar es paperot in-defensor de sa classe trebayadora; precisament va esser el Sr. Bisbe qui va recordar s'esfors de s'obrer aixecant ets andamis demunt es pre- cipicis i obrint túnels de tres quilòme- tres am perill constant de sa seua vida.

Vaja! mirauvoshi una mica més en so escriure mentides, escriguedo- retxos de *s'Obrero Balear*.

Secció local

Gracies a Deu

Com suposavem, es festival, anun- ciat en números anteriors, en favor des ferits i morts de sa guerra de Me- lilla, anà be, pero bé de tot.

Cosa de les deu de diumenge prop- passat, s'Ayuntamiento, ses autoritats judicial i militar i molts de convidats eren an es tren per rebre el Sr. Governador, qui venia per honrar la festa. Sa gentada que se-havia aplegada a s'estació feya por: ni hi faltava sa ban- da del Sr. Roselló. El Sr. Governador i tothom se'n anaren a la Sala, i, aca- bat l'ofici des Convent, assistiren a sa missa de «Requiem» en sufragi des morts—Durant el sant Sacrifici, sa ban- da tocava dins es corredó des portal de sant Gil i el Sr. Batle, el Sr. Jutje, el Sr. Registrador i el Sr. Perelló feren sa capta am que se reuniren 155'43 pts.

Es capvespre a les 4 ses autoritats acompanyades de sa música, inaugu- raren ses dues fonts i s'estufa de desin- fecció en cas d'epidemia; a sa font des camí de So'n Lluna el Sr. Governador feu un molt acertat discurs que tothom aplaudí am vives entusiastes. —Es vespre an es Teatre de Variedats se celebrá es Concert. Tot quant digue- sem d'ell, seria poc. S'hi recaudaren 1.134 pts. que, sumades am ses de sa missa, fan 1.289'43 pts.

Així se fan ses coses! Benhaja un poble qui sap quedar bé, quant e-hi importa.